
Studenti by se měli stát klienty škol

Studenti by se měli stát klienty škol

Lidé ve vyspělých zemích již dávno vědí, že dosažení vysokoškolského vzdělání je klíčem k sociálnímu vzestupu a dosažení vysoké životní úrovně. Proto také poptávka po vysokoškolském vzdělání neustále roste.

- Administrativa nás zdržuje od učení
- Práce mi dává víc než škola

Mnoho zemí přechází od nabídkového modelu vysokého školství, ve kterém počet studentů více méně závisí na výši státních dotací, na tzv. poptávkový model.

Ten spočívá v tom, že růst kapacit vysokých škol sleduje poptávku po vzdělání. Studenti se tak ve stále větší míře stávají "klienty" škol. To má pozitivní vliv jak na studijní morálku, tak na kvalitu poskytovaného vzdělání.

Tváří v tvář tomu, jak roste význam inovací v profesionálním životě, se vysoké školy zejména technického typu ve vyspělých zemích přeměňují na instituce, které se podílejí na produkci znalostí, na jejich šíření, a dokonce i na jejich aplikaci v inovačním procesu.

Proměna tradičních univerzit v takzvané "podnikající univerzity" (v angličtině se už ujal termín *entrepreneurial universities*) je trend, který můžeme kritizovat, a dokonce se můžeme rozhodnout, že se jeho cestou nevydáme. Je ale třeba počítat s tím, že v globální konkurenci to jistě bude mít neblahé následky jak pro ekonomiku, tak pro šance občanů svobodně realizovat své představy o životním úspěchu.

Univerzity nedokážou uspokojit zájem uchazečů

Chceme-li si po pravdě odpovědět na otázku, jaké jsou naše vysoké školy, nesmíme se ptát, zda jsou dobré nebo špatné. Je třeba si položit otázku, do jaké míry se ve vývoji našeho vysokého školství projeví výše zmíněné modernizační trendy. Pokud vezmeme v úvahu stav, v jakém naše vysoké školství zanechal komunistický režim, musíme chtít nechtě uznat, že ve srovnání s vysokými školami v ostatních transformujících se zemích si vede velmi dobře.

Podíváme-li se ale na to, jak se naše univerzity přizpůsobily modernizačním trendům, zjistíme, že potřebují hlubokou reformu.

Finanční spoluúčast studentů bude nutná

První problém spočívá v tom, že naše veřejné vysoké školy nedokážou uspokojit rostoucí poptávku po vysokoškolském vzdělání. Každý rok je odmítána zhruba polovina uchazečů, což je v civilizovaném světě jev nevídaný. Přitom v podílu studujících z příslušné věkové skupiny jsme na jednom z posledních míst mezi zeměmi OECD.

Alternativou by pro řadu mladých lidí mohlo být studium na soukromých vysokých školách, školné je však často příliš vysoké a půjčky na vzdělání či stipendia u nás prakticky neexistují.

Růst kapacit veřejných vysokých škol je tedy nezbytný. Nebude ale možné ho uskutečnit bez výrazného posílení rozpočtu vysokých škol. To však za dané rozpočtové situace a v konkurenci dalších oblastí, které čekají na státní peníze, nelze očekávat. Jediným řešením proto zůstává přechod na poptávkový model a zavedení některé ze sociálně ušlechtilých forem finanční spoluúčasti studentů. Druhý problém spočívá v tom, že se dosud nepodařilo učinit z našich vysokých škol centra výzkumu a vývoje.

Partnerství vysokých škol a technologických firem je ve vyspělých zemích motorem inovačního cyklu i financování výzkumu a vývoje. U nás naráží na řadu bariér v legislativě, v zájmových seskupeních, která brání dokončení transformace výzkumu a jeho umístění na půdu vysokých škol. Na vině jsou i školy samy, kterým chybí odvaha stát

se "podnikajícími univerzitami". Zkušenosti z vyspělých zemí ukazují, že jejich autonomii a tradiční poslání center vzdělanosti tento krok v žádném případě neohrožuje.

Petr Matějů